

Negativna obilježja u turizmu

Borovac, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:884786>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB

Lana Borovac

ZAVRŠNI RAD
NEGATIVNA OBILJEŽJA U TURIZMU

Zagreb, listopad, 2018. g.

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

**PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
TURISTIČKI I HOTELSKI MENADŽMENT**

NEGATIVNA OBILJEŽJA U TURIZMU

KANDIDAT: Lana Borovac

KOLEGIJ: Ekologija turizma

MENTOR: mr. sc. Mahira Tanković

Zagreb, listopad, 2018. g.

SADRŽAJ

UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	2
1.2. Metode prikupljanja i izvori podataka	2
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	2
2. ZNAČENJE OKOLIŠA ZA TURIZAM	4
2.1. Povijesni pregled	4
2.2. Aktualno značenje turizma za okoliš	5
2.3. Povratno djelovanje na turizam.....	7
3. ONEČIŠĆENJE OKOLIŠA USLIJED TURIZMA	9
3.1. Ekološki problemi i etika	9
3.1.1. Ekološka svijest i ekološko ponašanje	10
3.1.2. Ekološka svijest i ekološko ponašanje u turizmu.....	11
3.2. Krajolik i tlo	12
3.3. Flora i fauna	14
3.4. Zrak i turizam	15
3.5. Značenje vode za turizam.....	17
3.6. Gospodarenje otpadom.....	19
3.7. Otpad u turizmu.....	21
3.8. Masovni turizam.....	23
4. ODRŽIVO GOSPODARENJE OTPADOM NA OTOCIMA - PRIMJER OTOKA KRKA	26
4.1. Otok Krk.....	26
4.2. Otok Krk – održivi razvoj i odgovorni turizam.....	27
4.3. Otok Krk – kako treba gospodariti otpadom.....	28
4.4. Ponikve otok Krk d.o.o.	29
4.5. Elaborat gospodarenja otpadom	30
5. SWOT ANALIZA	33
6. ZAKLJUČAK	34
8. LITERATURA	35
9. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	37
10. PRILOZI	39

UVOD

Turizam se manifestira kao prostorna disperzija stanovnika gradova u prirodni okoliš u slobodno vrijeme i za vrijeme godišnjih odmora. Učestalost i veličina disperzije ovisi o veličini i položaju grada. Nagla ekspanzija turizma je u razvijenom dijelu svijeta počela sredinom prošlog stoljeća pod utjecajem demografskog rasta, snažnog vala urbanizacije, tehničkih inovacija posebno u prometu, povećanja slobodnog vremena te porasta primanja – i najviše se odvija u znaku povratka prirodi i prirodnim izvorima.

Čovječanstvo nije uskladilo svoje djelatnosti sa prirodnim kapacitetima planeta Zemlje što u krajnjem slučaju znači da se mnogi ekološki problemi stavljaju „pod tepih“ što dugoročno ugrožavaju prirodnu ravnotežu i život. Turizam u tome nije nikakav izuzetak, jer je čovjek svakodnevno izravno vezan uz okoliš. Turizam svojom djelatnošću može doprinijeti i negativnom utjecaju kako na lokanom nivou tako i šire i to na društvenom i ekološkom planu.

Neke ekološke štete od turizma su: promjena krajolika, trošenje krajolika, prometne gužve, zagađenost zraka, povećane količine otpada, šumske štete, nova arhitektura, struktura naselja, novi običaji.

Sve gore navedene štete od turizma mogu se umanjiti uz odgovoran i održiv razvoj.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada jest pitanje kako turizam štetno utječe na okoliš. Cilj ovoga rada jest prikazati načine na koji turizam, turisti te djelatnici u turizmu doprinose uništenju prirode, flore, faune te ugrožavaju budućnost okoliša za buduće generacije. Želi se prikazati turizam sa ekološke strane te iznijeti moguća rješenja za dugoročni spas okoliša. Prednosti i mane utjecaja turizma na okoliš prikazane su kroz SWOT analizu.

1.2. Metode prikupljanja i izvori podataka

Pri pisanju rada kao izvori podataka korišteni su sekundarni izvori podataka. Korištena je stručna literatura vezana uz ekologiju, okoliš te turizam te statistički podaci, podaci o gradovima i stanju okoliša s internet stranica.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Štetni utjecaj turizma na okoliš kao tema ovog rada je prikazana u šest dijelova.

U prvom, uvodnom dijelu opisani su tema i ciljevi rada. Navedeni su i izvori i metode prikupljanja podataka uz objašnjenje sadržaja i strukture rada. Drugo poglavlje govori o značenju okoliša za turizam. Iznesen je dio koji opisuje razvoj svijesti o okolišu kroz povijest, a zatim se pobliže objašnjava kakvo značenje turizam ima za okoliš te povratno djelovanje na turizam. Treći dio objašnjava kako turizam uzrokuje onečišćenje u prirodi. Prolazi se kroz općenite ekološke probleme te kasnije detaljno objašnjava na koji način turizam utječe na koji dio prirode. Također, govori se kako se pravilno treba gospodariti otpadom.

Četvrto poglavlje pobliže prikazuje ekološko stanje na otoku Krku i kako se njihova lokalna zajednica brine da očuva svoje vrijednosti te sačuva otok za buduće generacije. Prikazan je i elaborat gdje se može vidjeti kako se gospodari otpadom na Krku. Peto poglavlje sastoji se od SWOT analize. Podijeljena je na četiri dijela: snage, slabosti, prijetnje i mogućnosti. SWOT analiza u snagama prikazuje kako turizam dugoročno može pozitivno utjecati na okoliš. U

slabostima se prikazuje kako ljudi i sama djelatnost može ugroziti okoliš i pokvariti ga za buduće generacije. Mogućnosti se sastoje od mogućih inovacija ili radnji koje mogu promijeniti negativan utjecaj kojeg turizam donosi okolišu. Prijetnje prikazuju najalarmantnije djelove utjecaja turizma na prirodu.

U posljednjem, šestom poglavlju, donosi se zaključak na temelju čitavog rada, istraživanja i prikupljenih informacija o odnosu turizma i okoliša.

2. ZNAČENJE OKOLIŠA ZA TURIZAM

Čovjek iz prirode uzima sve što mu je potrebno za život. Jedan dio prirodnih dobara čovjek je upotrebljavao izravno u stanju u kojem su se nalazila u prirodi (voda, jestivi plodovi, drvo i dr.) drugi dio preradom prirodnih dobara. Posljedica takvog djelovanja nije imalo za posljedicu znatnijeg narušavanja okoliša.

Povećanjem brojem stanovništva i podizanjem sadržaja i načina života na višu razinu rasle su ljudske potrebe, što je za posljedicu značilo mijenjanje okoliša i narušavanje istog.

Čovječanstvo danas osjeća posljedice i onih štetnih zahvata koji su učinjeni u prošlim vremenima. Snažan privredni razvoj pridonio povećanju bogatstva i životnog standarda ostvaren je **uz veće i svestranije iskorištavanje prirodnih bogatstava.** Danas 40-60% stanovništva živi u gradovima u razvijenim zemljama, pa su poduzete brojne mjere ograničenja s ciljem očuvanja okoliša (ograničenja u kemijskoj i farmaceutskoj industriji, eko-testovi za automobile, zabrana uporabe automobilskih sirena, pročišćivači otpadnih voda i dr.). To sve ima za posljedicu potragu za prostorima koji nisu zagađeni i uspostaviti dodir sa sačuvanom prirodom i njezinim blagotvornim djelovanjem.

2.1. Povijesni pregled

Strah čovjeka od netaknute prirode stari je fenomen. Koliko god su čovjek i priroda povezani te se ljudi smatraju dijelom prirode, rijetko tko se usudi izlagati se opasnostima i strahotama mora, oceana, planina i ledenjaka. Samo onaj tko je na to prisiljen iz, primjerice, vojničkih ili administrativnih razloga, upućivao se u takva područja, znajući kakve posljedice mogu biti. S vremenom, ljudske predodžbe prema prirodi promijenile su se, što se može vidjeti na primjeru Alpi. Promjenu pogleda na Alpe potaknula je pjesma Albrechta von Hallera, koji je napisao poučnu pjesmu „Alpe“ u 18.st. i izazvao oduševljenje prirodom kod čitatelja. Ovo oduševljenje posebno je potaknulo Jean-Jaquesa Rousseaua te u njemu našlo svoga najistaknutijeg zagovornika. S daljnjim razvitkom društva, širila se ideja povratka prirodi. Prirodne znanosti pomogle su u shvaćanju opasnije strane okoliša, a tehnika je ljude dovela u položaj da se smatraju gospodarima prirode. Prestala je biti toliko mistična i opasna za ljude te je to stvorilo pozitivno vrednovanje prirode. Mnogi mladi pripadnici plemstva, ali i građanski sinovi iz Engleske i Njemačke putovali su u svijet planina, nekad smatran

negostoljubivim, kako bi tamo tražili prirodu. Boravci u Aplama postali su dio studijskih putovanja mladih ljudi, a ne kulturna središta Francuske i Italije kao nekada. Razlog tome je bio što su mnogi smatrali da je samo u planinama istinski, prirodni život. S druge strane, izgradnja infrastrukture za željeznički, cestovni i kasnije zračni promet, kao i gospodarski razvitak u 20.st., dodatno su približili ljude prirodi jer su olakšali pristup raznim nekada nedostupnim područjima poput planina ili mora. Zahvaljujući razvitku rada, slobodnog vremena i stanovanja, ljudima su pruženi i motivi i sredstva za razvoj u prirodnim prostorima.¹

Kako je vrijeme prolazilo i društvo napredovalo, čovjek je postao zauzet i ponesen tehnološkim uspjesima te povećanjem osobnog i društvenog standarda, tako da je u jednom razdoblju zanemario utjecaj na okoliš. Tako je došlo do znatnog onečišćenja zraka, vode, tla i atmosfere, do smanjenja područja pod šumama, do toplinskog onečišćenja vode i zraka zagrijanih različitim industrijskim otopinama i plinovima itd. Civilizacijski napredak je donio korist za čovječanstvo s jedne strane, dok bi s druge strane taj napredak kroz onečišćenje okoliša mogao uništiti samu civilizaciju. Međutim, visoka razina kulturnog, znanstvenog i tehnološkog razvoja može poslužiti kao temelj za razuman i skladan odnos između čovjeka i okoliša.²

2.2. Aktualno značenje turizma za okoliš

Čovjekov okoliš je priroda sa svim promjenama i objektima koji su posljedica života i djelovanja ljudi.

Početkom sedamdesetih godina 19.stoljeća upotrebljavaju se pojmovi “sredina”, “čovjekova sredina”, “ljudska sredina” (franc. izraz milieu, ruski seredina). U osamdesetim godina koristi se naziv **okolina**. Tijekom 1987.godine u Saboru R. Hrvatske razmatran je i prihvaćen i prvi “Izvještaj o kvaliteti okoline u SR Hrvatskoj”. Akademik Josip Roglić ističe: “Tri su bliske riječi: okolina, okolica i okoliš”. **Okolina** ima socijalno značenje, npr. “kreće se u lošoj okolini”. **Okolica** sadrži prostorni aspekt, npr. “zagrebačka okolica”. **Okoliš** (Environment - engl., Umwelt - njem.) je sve što okružuje neki organizam i ima kompleksno ekološko značenje.

¹ Müller, H. :Turizam i ekologija , Masmedia, Zagreb 2004., str. 18, 19

² Udovičić, B.: Čovjek i okoliš, Kigen, Zagreb 2009., str. 98

Osnove funkcije okoliša između ostaloga su:

- izvor je sirovina i drugih materijala za proizvodnju bez kojih ne bi bilo ljudskih aktivnosti (obnovljivih i neobnovljivih);
- asimilacija otpadnih materijala, odnosno okoliš služi kao filter i posuda koja prima u sebe i reciklira otpadne materije nastale gospodarskom aktivnošću;
- gospodarske funkcije - imaju ekonomsku (gospodarsku) vrijednost;
- **ima druge opće funkcije kao što su: pruža ljudima estetske užitke, mjesto za odmor, rekreaciju, zadovoljava neke ljudske duhovne potrebe.**

Danas se prirodi u slobodnom vremenu i turizmu pridaje veliko značenje, prije svega njezine funkcije i blagostanja i odmora. Okoliš ima kompleksno ekološko značenje. Definira se kao sve što okružuje neki organizam, odnosno sve što se nalazi oko nas, uključujući žive i nežive organizme, tlo, klimu itd. Prema tome, okoliš je cjelokupni prirodni sustav o kojem ovisi čovjek, zrak koji udiše, zemlja koja ga hrani, rijeka i jezera koja daju vodu, mora koja daju hranu i vodu te atmosfera oko planete koja omogućava život. Čovjek kao organizam najvišeg stupnja razvoja samim svojim postojanjem djeluje i mijenja okoliš.³

Priroda je uz to baza i kulisa za aktivnosti u slobodno vrijeme i za vrijeme godišnjih odmora. U vodama se može kupati, plivati, roniti, daskati itd. Brežuljci i gore pružaju mogućnost za pješačenje, skijanje, planinarenje, letenje paragliderima i još mnogo toga. Proizvodna funkcija prirode u turizmu počiva na spomenutim atrakcijama. Za 90% Švicaraca, raznolika i netaknuta priroda važna je ili vrlo važna, a time ima i vrhunski prioritet. Neoštećena priroda i lijepi krajolici postali su središta sastavnica kvalitativno visoko pozicioniranog turizma. Iz ovih je rezultata jasno da se u turizmu prodaje priroda, a to znači da se komercijaliziraju slobodna dobra poput krajolika, vode, zraka ili tišine.⁴

S druge strane, turizam prikazuje u najbližem i najljepšem svjetlu bogatstva nekog mjesta - bilo da se radi o znamenitostima, moru, šumi, planini ili nekim poznatim ulicama. To donosi dobru promociju, odnosno sve više ljudi želi posjetiti neko mjesto zbog toga što mu je preporučio netko drugi ili je vidio sliku ili promotivni video na nekoj društvenoj mreži ili televiziji. Takvo što stavlja mjesto na dobar glas. Također, razvija zaštitu i brigu lokalnog stanovništva o postojećim blagodatima vlastitog mjesta te potiče održivi razvoj. Spomenici prirode i kulture su zaštićeni, a stvaraju se i posebna zaštićena područja poput nacionalnih parkova, prirodnih rezervata itd. Održavaju se šume, plaže, uvode ekološki programi zaštite

³ Ibidem, str. 95

⁴ Müller, H.: Turizam i ekologija, Masmedia, Zagreb 2004., str. 20

(npr. Plava zastava) te poboljšava infrastruktura. Moglo bi se reći da unatoč kvarenju prirode, turizam donosi stalne inovativnosti i potiče svijest o okolišu.

2.3. Povratno djelovanje na turizam

Veliko značenje prirode za slobodno vrijeme i turizam daje povratnim efektima još veću težinu. Štetni učinak na okoliš naročito smanjuje vrijednost prirode kao atrakcije i mjesta za odmor. Razlika u atraktivnosti prirodnog okoliša u polazištu i odredištu turista se izgleda smanjuje: uslijed nagrađivanja okoliša neprimjerenom gradnjom, uslijed zagađenja bukom ili zbog onečišćenja voda, turističke destinacije počinju sličiti gradovima pa sve više i više poprimaju karakter aglomeracija. Svaki pojedinac želi svoj odmor provesti uz čisto more i plaže, bez otpada i opasnosti od trovanja ili zaraza. Takvo nešto teško je postići zbog unosa štetnih tvari u mora, zrak, buke, nepoštivanje pravila o odlaganju otpada itd. Ukoliko se ne brine o okolišu, država može jako oslabiti na turističkom planu. Ekološki efekti povratnog djelovanja imaju i ekonomske implikacije: smanjenje atraktivnosti uslijed štetnih učinaka na okoliš vodi k jefnitijim i manje unosnim oblicima turizma. Pojačava se karakter masovnosti, nedostaje novca za prikladne mjere kojima bi se smanjio štetni utjecaj na okoliš. Izlazak iz ovog začaranog kruga iznimno je težak te se u ovom kontekstu često kaže da turizam uništava turizam.⁵

Briga za čist okoliš u mnogim (naročito turističkim zemljama) prebacila se na turističke destinacije, ali gotovo je nezamislivo da turizam financijski podnese takav trošak.⁶ Održavanje prirode na zadovoljavajućem stupnju zaštićenosti i čistoće vrlo je zahtjevan i skup zadatak. U početnim fazama turističkog razvoja u svijetu, posebno u Sredozemlju, negativne su se ekološke situacije odvijale na manjim prostorima, ali ne pod utjecajem razvoja turizma, nego kao negativan čimbenik za njegov razvoj. To su bile primjerice razne prirodne pojave i onečišćenja.⁷ Jedna od veoma važnih poruka stručnjaka da je racionalnija potrošnja energije spasonosno rješenje za budućnost planeta, može se primijeniti i na turizmu. Ogromna

⁵ Ibidem, str. 22

⁶ Vukonić, B.: Turizam budućnost mnogih iluzija, Visoka poslovna škola Utilus Plejada, Zagreb 2010., str. 115

⁷ Ibidem, str. 116

turistička izgradnja na svim stranama svijeta potiče zabrinutost, jer proizvodnja tone cementa proizvodi tonu ugljikovog dioksida.⁸

Dugoročnoj aktivnoj zaštiti čitavog rekreativnog prostora Hrvatske treba nadasve da pridonese i sam turizam jer, ako se pravo gleda, aktivna zaštita i razvoj turizma su s obzirom na zajedničke probleme i podudarnost njihovih interesa dva aspekta jednog te istog nastojanja. Turizam bi zapravo trebalo učiniti najodgovornijim za tu zaštitu, jer je on najveći, najintegralniji i najintenzivniji korisnik prostora i svih prirodnih i radom stvorenih vrijednosti u prostoru Hrvatske i jer je održavanje i povećanje društvenog fonda rekreativnog prostora i trajna zaštita njegovih kvaliteta i vrijednosti bitan uvjet ne samo za uspješan razvoj turizma u budućnosti nego i za njegov opstanak na dostignutom stupnju razvoja.⁹

Održivi razvoj traži da se prije izgradnje provjere lokacija i funkcija objekta, trajanje, oblik, struktura, materijali, da bi se smanjila potrošnja energije za gradnju i održavanje objekta. Ekološko osvješćenje u turizmu donijelo je pojam ekoturizam, kao izraz za turizam koji se temelji na boravku turista u ekološki čistom okolišu. Tu se podrazumijeva i ekološki osviještena potražnja i ponuda te aktivnosti turista. Briga za okoliš, njegovo održavanje i čuvanje jednako su dužnost lokalnog stanovništva i turista.¹⁰

⁸ Ibidem, str. 117

⁹ Alfier, D.: Turizam - izbor radova, Institut za turizam, Zagreb, 1994. str. 169

¹⁰ Vukonić, B.: Turizam budućnost mnogih iluzija, Visoka poslovna škola Utilus Plejada, Zagreb 2010., str. 118

3. ONEČIŠĆENJE OKOLIŠA USLIJED TURIZMA

Ekološki utjecaji turizma najvidljiviji su na homogenim prirodnim područjima koja su ujedno i turistički najrazvijenija i najposjećenija. To su tradicionalna primorska i planinska područja i u onim ruralnim sredinama koje su se potpuno uključile u turizam.

Uznemiravanje životinja: lovom i ribolovom, cirkulacijom na kopnu, moru i vodama, bukom motora, glazbe, glasova, fotografiranjem, nautičkim skijanjem, skijanje po snijegu u snow-mobilima, posjete spiljama uporabom svjetla koje šteti fauni i ostale aktivnosti.

Ukupni efekti mogu se nazvati – **“korozivno” djelovanje turizma na okoliš.**

3.1. Ekološki problemi i etika

Činjenica da problemi u prirodi postoje jednako je jasna kao i činjenica da se njihovi uzroci trebaju tražiti u ljudskom djelovanju prema prirodi. Promatrajući međusobne veze ekoloških problema i etike, u obzir treba uzeti prije svega dva aspekta. U prvome, etika je shvaćena kao sustav vrijednosti te utvrđuje koji se životni aspekti uopće mogu označiti kao problemi. S druge strane, etika, dakle sustav vrijednosti, određuje individualno i kolektivno djelovanje. Prema Ruth Kaufmann-Hayoz (1996., str.7), pod ekološkim problemima podrazumijevamo "one promjene čovjekove prirodne okoline koje se – ili njihove posljedice – čine nepoželjnima ili ugrožavajućima, a koje nastaju ljudskim djelovanjem". Ovo shvaćanje implicira etičko-moralno vrednovanje kakvo je moguće samo na temelju određenog vrijednosnog sustava. Utemeljene vrijednosne sudove moguće je donositi samo pomoću sustava vrijednosti koji nam ukazuje što je dobro, a što loše; što je ispravno, a što ne. Etika pomaže pri usmjeravanju k uspješnom životu. U najvažnija iskustva uspješnog života spadaju pravda, sloboda, zdravlje, blagostanje i estetski doživljaj, a današnje postupanje prema okolišu čini ispunjenje ovih vrijednosti sve upitnijima. Kvaliteta življenja današnjih generacija narušena je, a održivost prirodnih sustava budućih generacija, ugrožena. Postupci prema prirodi su manje ili više određeni time koje vrijednosti prirodi pripisujemo. Kao posljedica toga "prave" bi ekološke vrijednosti više ili manje automatski morale voditi k tome da se ljudi ne ponašaju ekološki štetno. Jedan od temeljnih problema ponašanja prema prirodi sastoji se, dakle, u tome da nedostaje odgovarajuća vrijednosna usmjerenost.¹¹ Današnje

¹¹Müller, H.: Turizam i ekologija, Masmedia, Zagreb 2004., str. 55

rasprave o zaštiti okoliša pokazuju da se promijenila sama priroda problema, da je propadanje okoliša direktno povezano s propadanjem društva, to jest njegove postojeće socijalne strukture. Iz toga slijedi da propadanje okoliša i ekološka katastrofa ne mogu biti otklonjeni propisima i kontrolom onečišćenosti (mogu biti djelomično riješeni), koji se odnose na izvore onečišćenosti, nego prijedlozi rješenja moraju za sobom povlačiti dalekosežne promjene u društvu, tj. u odnosu čovjeka prema čovjeku, a samim tim i čovjeka prema prirodi. U ekološkim problemima s kojima se društvo suočava na kocki je sama sposobnost Zemlje da održi razvijene forme života. Kriza se oblikuje golemim povećanjem oblika onečišćenja zraka i vode; sve većom akumulacijom otpadaka koji se ne rastvaraju, olovnog taloga, pesticidnih ostataka i otrovnih dodataka u hrani; ekspanzijom gradova u široke urbane pojeseve; buka i život u masi; sječom šuma itd. Iz navedenoga se može zaključiti da suvremeno društvo uništava sve što je vjekovima stvarano evolucijom.¹²

3.1.1. Ekološka svijest i ekološko ponašanje

Pod ekološkom svijesti sasvim općenito treba podrazumjevati spoznaju da su prirodne osnove života ljudi ugrožene djelovanjem tih ljudi samih, uz izvjesnu spremnost da se te opasnosti otklone. Ekološka svijest sastoji se od različitih komponenti koje zajedno doprinose spoznaji i spremnosti na otklanjanje opasnosti. Postoje ekološki zakoni koji imaju veliko značenje za suvremenog čovjeka, odnosno za svaku ljudsku aktivnost neophodno je da postoji ekološki način djelovanja. Svaki čovjek mora biti svjestan da svakim svojim odlaganjem otpada, vožnjom auta, pećanjem, bacanjem čikova na tlo i sličnim aktivnostima dugoročno djeluje na okoliš. Da bi bio svjesniji svojeg utjecaja i djelovanja, mora poznavati ekologiju jer tada može prirodu koristiti za svoje potrebe, a da pritom ne narušava njezin sklad. Doživljaj prirode i svijest da nas se priroda tiče predstavljaju ekološku svijest u užem smislu. Mnoga istraživanja pokazala su protuslovlje između ekološke svijesti i ponašanja. U jednom istraživanju s Preisendorfera (1993.) 80% ispitanika u Bernu i Munchenu složilo se s izjavom: "Ako ovako nastavimo, krećemo se prema ekološkoj katastrofi." Istovremeno je 74% onih s najvišom ekološkom svijesti reklo da na godišnji odmor ide autom, 38% njih ne štedi toplu vodu kod

¹² Udovičić, B.: Čovjek i okoliš, Kigen, Zagreb 2009., str. 97

kuće, 37% njih zimi ne smanjuje grijanje čak i za duljeg izbivanja itd. Ljudi žele da je priroda čista, no svojim dijelima ne potkrijepljuju željeno.¹³

3.1.2. Ekološka svijest i ekološko ponašanje u turizmu

Turizam je u velikoj mjeri kriv za biološko onečišćenje mora pa se stručnjaci slažu da zbog sve većeg dolaska ljudi na more radi zdravlja i rekreacije, ono postaje sve zagađenije, pa umjesto one prvotne funkcije da liječi i rekreira ima suprotno djelovanje.

Visoka ekološka svijest turista ogleda se, primjerice, u tome da velik dio njih na svom odredištu uočava ekološke probleme. Budući da je turizam jedna od najbrže rastućih djelatnosti koja uključuje ogroman broj ljudi, mnoge zemlje se na njega oslanjaju kao izvor prihoda. Ta sama činjenica govori da ono što turizam zagadi, svojom zaradom pokriva i popravlja da bi nastavio privlačiti ljude. Iako su svjesni djelovanja na okoliš, većina turista ne poštuje ekološke zakone u svojem odredištu. Postoje mnogi znakovi koji brane bacanje čikova u park, vođenje domaćih životinja na zelene površine, upute za odvajanje otpada, upozorenja na plažama i slično, no mali broj turista te znakove i poštuje. Turistička zajednica daje svoj doprinos time što upozorava ljude na pravilno ponašanje, no vlastita je odluka čovjeka hoće li to poslušati. Kao što su turisti svjesni, tako su svjesni i djelatnici u turizmu da izgradnjom objekata, povećanjem turističke ponude, privlače ogroman broj ljudi, rade nemir u gradovima, potiču promet kojime se zagađuju vode i zrak, uništava prirodno tlo itd. Ta svijest ih ne sprječava u suprotnom djelovanju te se isto ponašanje nastavlja.

¹³ Müller, H.: Turizam i ekologija, Masmedia, Zagreb 2004., str. 57

Tablica 1 – Investicije u zaštitu okoliša u 2016.

Investicije u zaštitu okoliša u 2016.	
Djelatnost	Ukupno (tis. kuna)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	35 139
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	49 650
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, djelatnosti sanacije okoliša	1 192 916
Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane	12 581
Umjetnost, zabava i rekreacija	4 882
Ostale uslužne djelatnosti	36

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (20.8.2018.)

Tablica prikazuje investicije u zaštitu okoliša u Hrvatskoj prema podacima iz 2016. godine. Govori se o najvećim i najraširenijim ljudskim djelatnostima koje imaju visok utjecaj na okoliš, bilo da koriste prirodne resurse za rad ili štete okolišu. Može se zaključiti da se ulaže relativno visoka svota novca, najviše u opskrbu vodom, a najmanje u neke manje uslužne djelatnosti. Ako se uspoređuje sa najvećom svotom u tablici, ostale djelatnosti ne dobivaju dovoljno investicija i trebalo bi se više ulagati i brinuti.

3.2. Krajolik i tlo

Krajolik i tlo promatraju se zajedno jer su međusobno snažno povezani. Tlo je dio krajolika, a trošiti tlo uvijek znači utjecati na krajolik. U globalnoj ulozi tla kao dijela biosfere ističu se sljedeće funkcije: tlo uvjetuje i osigurava biljnu proizvodnju, koja je preduvjet postojanja života na Zemlji; regulira kemijski sastav atmosfere (u nižim slojevima) i hidrosfere te biološko kruženje tvari; uz klimu regulira raspodjelu i brojnost živih organizama u ekosustavu; djeluje kao filtar u fizikalnim, kemijskim, fizikalno-kemijskim i biokemijskim procesima u tlu. Tlo je nosač svih objekata ljudskoga rada, a može biti i izvor sirovina (treset,

pijesak i dr.).¹⁴ Kad je u pitanju onečišćenje tla, mogu se navesti primjeri poput prosipanja opasnih tvari iz kontejnera zbog toga što su oni puni ili oštećeni, prometne nesreće u kojima dolazi do gubljenja sadržaja velikih cisterni ili kontejnera, isticanje opasnih materija iz podzemnih rezervoara, skladištenje veće količine opasnih materija na golom zemljištu što uzrokuje kontaminacije tla, upotreba umjetnih gnojiva i pesticida te zakiseljavanje zemljišta kiselim kišama. Onečišćenje tla može ograničiti upotrebljivost zemljišta jer posljedice mogu biti štetne ne samo za floru i faunu, već i za čovjeka. Šteta može nastati iz izravnog dodira između objekta i tla ili preko "nositelja".¹⁵ S druge strane, krajolik obuhvaća djelokupno biotičko i abiotičko područje ekosustava, dakle tlo, floru, faunu, stijenje, ledenjake, vode i topografiju. Subjektivno krajolik pruža doživljajnu vrijednost koja može dovesti do očaranosti ili osjećaja ugroženosti. Spoznaja da lijepi krajolici predstavljaju turistički kapital je općeprihvaćena. Posebnost ovog kapitala, naime njegova krhkost i nepopravljivost se, međutim, manje uzima u obzir. Samo se tako može objasniti zašto u važnim turističkim odredištima upravo od turizma nastaju najveće štete po okoliš. Najvažniji učinci industrije slobodnog vremena i turizma na krajolik su trošenje zemljišta (npr. izgradnja apartmana za odmor) i nagrđivanje krajolika (npr. izgradnja žičara).¹⁶

Slika 1 - Istarski krajolik

Izvor: <https://yachtscroatia.hr/istra/istra-00/> (20.8.2018.)

¹⁴ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61548>, preuzeto 16.8.2018.

¹⁵ Udovičić, B.: Čovjek i okoliš, Kigen, Zagreb 2009., str. 102

¹⁶ Müller, H.: Turizam i ekologija, Masmedia, Zagreb 2004., str. 96

3.3. Flora i fauna

Flora obuhvaća sve vrste biljaka koje se pojavljuju na jednom mjestu, odnosno na jednom području. Na nju utječu ekološki čimbenici kao što su klima i tlo, a također i ostala živa bića koja žive na istom mjestu. Fauna se može definirati kao ukupnost životinjskih vrsta koje žive na jednom mjestu, odnosno na jednom području. Ona je također ovisna o utjecajima prirodnog okoliša. Flora i fauna kao karakteristični sustavni dijelovi krajolika imaju veliko značenje za slobodno vrijeme i turizam. Obilježja poput raznovrsnosti, strukture, prirodnosti i osebnosti upravo su ona obilježja koja za turiste u najvećoj mjeri određuju ljepotu vegetacije i životinjskog svijeta. Ako se govori o šumi, onda vegetacija nema samo rekreacijsku, nego i zaštitnu funkciju, kojoj, posebice u planinskom prostoru, pripada središnje značenje. Ne treba zanemariti ni proizvodnu funkciju (drvo, energija, gljive, ljekovito bilje itd.). Veliko značenje faune za turizam sastoji se utome što životinje u mnogim krajevima predstavljaju glavnu atrakciju za turiste. To se najjasnije vidi kod ZOO vrta ili safarija. Ne manje važne su ribe za ronioce na Maldivima ili svisci i divokoze za planinare u Alpama. Industrija turizma i slobodnog vremena na floru i faunu djeluje, s jedne strane, izgradnjom infrastrukture, a s druge strane, aktivnostima specifičnim za turizam i slobodno vrijeme.¹⁷ Što se tiče infrastrukture, glavni uzročnici negativnih utjecaja na floru i faunu su proizvodnja specijalnih turističkih prijevoznih sredstava i promet njima, izgradnja i održavanje skijaških pista, umjetni snijeg, izgradnja i proširenje luka, izgradnja zabavnih parkova, zelenih površina i sportskih terena. U području negativnih učinaka specijalnih turističkim prijevoznih sredstava, govori se o gradnji žičare i vučnice koja ugrožava floru. Pritom treba uzeti u obzir da štete na flori nisu pričinjene samo na mjestu gdje se stajalište nalazi. I štete na tlu nastale gradnjom, desetljećima će negativno utjecati na floru. Za izgradnju i održavanje skijaških staza vrijedi slično kao i za izgradnju i rad žičara. Zahvati u vegetaciju, kakvi su, primjerice, kod zaravnavanja terena, predstavljaju snažan utjecaj na floru i uništavaju ju je, naročito u većim visinama, na dugi rok. Mehaničkom pripremom pista snijeg se, osim toga, zbija, a to dovodi do sporijeg otapanja u proljeće te kraćeg perioda vegetacije.¹⁸ Aktivnosti u lukama sa sobom nose povećane količine motornog ulja i fekalija koji na mnogim mjestima dospijevaju direktno u more. Na ovaj način ugrožava se flora i

¹⁷ Ibidem, str. 105

¹⁸ Ibidem, str. 106

fauna u blizini luka. Na životinjski i biljni svijet loše utječe i izgradnja zabavnih parkova, sportskih terena, skijanje, vodeni sportovi, paragliding itd.¹⁹

3.4. Zrak i turizam

Glavni onečišćivači zraka su plinovi koji se razvijaju izgaranjem fosilnih goriva, krute čestice iz industrijskih postrojenja i automobila (SO₂, NO_x, CO₂, lebdeće čestice).

Štete od onečišćenja zraka:

- Štetni utjecaji na ljudsko zdravlje;
- Štetni utjecaji na biljni i životinjski svijet;
- Štetni utjecaji na materijale;
- Štetni utjecaji na kulturno blago;
- Smanjenje vidljivosti.

Čist i svjež zrak bio je i ostao jedan od najvažnijih elemenata prvobitne ponude turističkih i izletničkih odredišta. Neka od danas velikih i poznatih alpskih turističkih mjesta, poput Davoda, nekad su bila klimatska liječilišta. Svoj uspon i turistički razvoj ovo mjesto u velikoj mjeri može zahvaliti zraku. To, međutim, ne vrijedi samo za alpska klimatska liječilišta, nego i za mnoga turistička mjesta u područjima bogatim šumom ili na moru. Medicinska istraživanja došla su do rezultata da boravak u visinama ne djeluje stimulatивно samo na sportaše, nego na sve turiste. Danas čist i zdrav zrak, doduše, više nije, kao nekad, glavni razlog za boravak u određenom mjestu, ali je za mnoge goste i dalje važan faktor pri izboru odredišta. Onečišćenje zraka zbog slobodnog vremena i turizma nastaju, prije svega, u četiri segmenta, a to su: smještaj, cestovni promet potaknut slobodnim vremenom i turizmom, izvancestovni sektor te turistički zračni promet. U turistički smještaj koji utječe na kvalitetu zraka spadaju hoteli i stanovi za odmor. Red veličine prouzročenih zagađenja ovisi o sljedećih pet faktora: stambenoj površini, sustavu grijanja, broju dana kad se grijanje uključuje, potrošnji energije za zagrijavanje po površini te klimatskoj situaciji. Za utvrđivanje emisija štetnih tvari iz prometa potaknutog slobodnim vremenom i turizmom relevantna su tri faktora: totalni učinak vožnje, odnosno pređeni kilometri, udio turizmom potaknutog prometa u

¹⁹ Ibidem, str.107

ukupnom prometu i faktori emisije, tj. količine štetnih tvari emitiranih po kilometru vožnje. Što se tiče izvancestovnog sektora, obuhvaća sve pokretne motore s unutrašnjim sagorijevanjem van uobičajenog cestovnog prometa. Ovdje, s jedne strane, spadaju prijevozna sredstva kojima nije potrebna cesta (sredstva za tračnički, zračni i brodski promet), a s druge strane, vozila za vojsku, šumarstvo i poljoprivredu ili za piste.²⁰ Turizam i promet su oduvijek bili blisko povezani, a zbog povećanja masovnosti putovanja u svijetu i štetnog utjecaja prometa, istovremeno se onečišćava Zemlja. Time se šteti ne samo okolišu, već i turizmu jer se on treba temeljiti na čistoći i zdravom okolišu.²¹ S jedne strane promet omogućuje turizam, a s druge ugrožava čist okoliš koji je neophodan za turizam. Cestovni je promet zasigurno najveći onečišćivač okoliša, posebice zraka, od svih ostalih vrsta prijevoza. Procjenjuje se da će početkom idućeg stoljeća na Zemlji biti više od milijardu cestovnih vozila, što znači da će zrak biti najviše onečišćen u gradovima gdje živi najveći broj ljudi, najviše putem otpadnih plinova iz vozila. Već su dan danas ljudi nesvjesno izloženi štetnom utjecaju zagađenog zraka iznad dozvoljenih limita Svjetske zdravstvene organizacije. Osim niza štetnih otpadnih plinova koji nastaju izgaranjem goriva u motorima s unutarnjim sagorijevanjem, još jedan problem predstavlja ugljični dioksid. Znanstvenici procjenjuju da svijet mora prepoloviti emisiju ugljičnog dioksida da bi se stabiliziralo današnje stanje.²² Za sektore slobodno vrijeme i turizam, relevantni su, primjerice, vrtlarski uređaji, motorni čamci, vozila za piste itd. Udio emisija iz ovog sektora vrlo je opasna, a često se podcjenjuje. Ako se zanemari zračni promet, znatni udjeli štetnih tvari potječu iz izvancestovnog sektora. Problem zračnog prometa koji se ne smije zanemariti, je taj što se njegovi učinci na okoliš ne mogu lokalno utvrditi, osim u bližoj okolini aerodroma. Dakle, nema neposrednih posljedica kao u cestovnom prometu pa se, prema tome, vrlo teško mogu poduzeti mjere protiv učinaka zračnog prometa.

²⁰ Ibidem, str. 133

²¹ Horak, S.: Izazov budućnosti turizma, Prema održivom razvitku turizma u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb 1994., str. 115

²² Ibidem, str. 116

Slika 2 – Gužve u Hrvatskoj tijekom sezone

Izvor: <https://mint.gov.hr/vijesti/raste-promet-na-autocestama/3694>(3.9.2018.)

3.5. Značenje vode za turizam

Vodom je pokriveno 71% Zemljine površine. Vode svijeta čine 97% oceani (mora) i 3% slatka voda (79% ledenjaci i zaleđena mora, 20% podzemna voda i 1% površinska, lako dostupna voda). **Površinsku vodu čine** : 52% jezera, bare, močvare, lokve, 38% vlaga tla, 8% atmosferska voda, 1% voda rijeka i potoka i 1% voda u živim bićima.

Uloga voda:

- Čine životni prostor za biljni i životinjski svijet;
- Opskrbljuju nas i podmiruju potrebe za pićem;
- Ispunjavaju potrebe ljudi za odmor i rekreaciju (kupanje, jedrenje, surfanje i dr.);
- Omogućavaju industrijski i sportski ribolov;
- Služe za poljoprivredno natapanje i industrijsko korištenje;
- Preuzimaju pročišćenu otpadnu vodu naselja i industrije;
- Rashlađuju elektrane i pokreću hidrocentrale.

Voda iz dva aspekta igra središnju ulogu u slobodnom vremenu turizmu:

- **Voda je karakteristični sastavni dio krajolika;**
- **Voda je podloga za mnoge atraktivne aktivnosti: kupanje, jedrenje, plivanje, ronjenje, skijanje na vodi, sportska natjecanja, pecanje i dr.**

Za planinsko područje privlačnost vode (za turiste) u obliku snijega i leda: skijanje, skijaško trčanje, klizanje, sanjkanje i dr.

Voda je pod normalnim okolnostima bezbojna tekućina bez mirisa i okusa. Ona je najraširenije otapalo na Zemlji, nenadomjestivo za prijenos tvari i bitnim udjelom u građi organskih sustava. Voda iz dva aspekta igra središnju ulogu u slobodnom vremenu i turizmu. Kao prvo, voda je karakteristični sastavni dio krajolika, s druge strane služi kao podloga za mnoge atraktivne aktivnosti: kupanje, plivanje, veslanje, jedrenje itd. Svi ovi sportovi održavaju se na vodi, u vodi ili uz vodu. Za planinsko područje važna je magnetska privlačnost vode (za turiste) prije svega u obliku snijega i leda. Snijeg i led su motor zimskog sporta. More ili jezero i s tim povezane mogućnosti vrlo često predstavljaju glavnu atrakciju nekog mjesta ili regije. Gotovo polovica svih putovanja u Europi usmjerena je prema moru. Da bi se procijenilo značenje vode kao sastavnog dijela nekog krajolika, treba se predočiti planinski kraj bez jezera, vodopada itd. Odmah je jasno da krajolik većinu svoje ljepote i važnosti pridaje vodi u svim njezinim pojavnim oblicima. Gubitak jednog od tih elemenata doveo bi do znatnog smanjenja turističke aktivnosti. (npr. otapanje ledenjaka uslijed zatopljenja).²³

Slika 3 – Otapanje ledenjaka

Izvor: <https://net.hr/danas/znanost/posljedice-koje-nitko-nije-ocekivao-topljenje-ledenjaka-usporava-vrtnju-zemlje/> (20.8.2018.)

²³ Müller, H.: Turizam i ekologija, Masmedia, Zagreb 2004., str. 135

3.6. Gospodarenje otpadom

Prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 73/2017) - otpad je svaka tvar ili predmet koji posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti.

Turizam, kao djelatnost koja uključuje u najvećem broju ljude i okoliš, nosi sa sobom velik utjecaj na prirodu. On je od svih djelatnosti najosjetljiviji na ljude i promjene u prirodi jer je okoliš njegov glavni resurs. U okolišu se grade smještajni objekti, znamenitosti, manifestacije, te nalazi netaknuta priroda. Na iste navedene subjekte utječu ljudi koji dolaze kao turisti, a velika većina iza sebe ostavlja otpad. Neizbježan dio turizma, osobito masovnog (koji je velika pojava u današnje doba), jest da će se okoliš zagaditi otpadom. Otpad u turizmu nastaje iz mnogih razloga kao što su promet (onečišćenje zraka i mora), loše održavanje, loša komunalna infrastruktura, neprihvatljiv način građenja smještajnih objekata, ponašanje turista unutar smještanih objekata (nerazvrstavanje otpada) itd., čime se dovodi u opasnost život flore i faune te lokalne zajednice. Otpad također nastaje velikim brojem manifestacija (festivali, koncerti i sl.) gdje se skuplja enormno puno ljudi, baca na pod razne vrste otpada, od plastike do stakla, te tako oštećuju prirodu. Kada se govori o puno ljudi na jednome mjestu, što je pojam turizma, ovdje će uvijek doći do nemarnog odnosa prema okolišu. Tako velika količina smeća i otpada zahtjeva i velike troškove na čišćenje. Otpad u turizmu uzrokuje također neplanirano uvođenje velikog broja turista u znamenitosti kao npr. Dubrovačke zidine, te se ugrožava lokalni način života prilagođavanjem turističkim potrebama. Grad koji prima turiste mora njegovati održivi turizam te znati planirati i kontrolirati masu i otpad. Sve nabrojene stavke čine turizam proizvođačem otpada i nemira u okolišu. Proizvođač proizvoda od kojeg nastaje otpad, odnosno proizvođač otpada snosi troškove gospodarenja tim otpadom. U svrhu sprječavanja nastanka otpada te primjene propisa i politike gospodarenja otpadom primjenjuje se red prvenstva gospodarenja otpadom, i to: sprječavanje nastanka otpada, priprema za ponovnu uporabu, recikliranje, drugi postupci oporabe npr. energetska oporaba te zbrinjavanje otpada. Prema redu prvenstva gospodarenja otpadom prioritet je sprečavanje nastanka otpada, potom slijedi priprema za ponovnu uporabu, zatim recikliranje pa drugi postupci oporabe, dok je postupak zbrinjavanja otpada, koji uključuje i odlaganje otpada, najmanje poželjan postupak gospodarenja otpadom. Gospodarenje otpadom se provodi na način koji ne dovodi u opasnost ljudsko zdravlje i koji ne dovodi do štetnih utjecaja na okoliš, a osobito kako bi se izbjeglo sljedeće: rizik od onečišćenja mora, voda, tla i zraka te ugrožavanja biološke raznolikosti, pojava neugode

uzorkovane bukom i/ili mirisom, štetan utjecaj na područja kulturno-povijesnih, estetskih i prirodnih vrijednosti te drugih vrijednosti koje su od posebnog interesa ili nastajanje eksplozije ili požara. Gospodarenje otpadom mora osigurati da otpad koji preostaje nakon postupaka obrade i koji se zbrinjava odlaganjem ne predstavlja opasnost za buduće generacije.²⁴

Prema današnjim saznanjima, onečišćivači okoliša mogu se svrstati u pet osnovnih skupina: prirodni onečišćivači (otpadne vode), minerali kao onečišćivači (živa, kadmij, olovo, cink, teški metali itd.), izgaranje goriva (ugljen, nafta i njeni derivati, plin, biomasa itd.), upotreba kemikalija (oko 70 000 različitih vrsta) te nuklearni otpad (nuklearna goriva). U prirodne onečišćivače ubrajaju se sve vrste običnih (klasičnih) otpadaka, a među njima je najveći i u cijelom svijetu najrasprostranjeniji onečišćivač nepročišćena otpadna voda. Svatko želi da se opasni otpadi sigurno uklone – ali po mogućnosti radije dalje od njih.²⁵

Zaštita okoliša i njegove estetike moguća je izgradnjom smetlišta ili deponija. U najvećem broju zemalja, pa tako i u Hrvatskoj, otpad se odlaže uglavnom na neuređena smetlišta, jame, udoline, kanalizacije, ali i u vode poput jezera, rijeka i mora. Tu nalazimo gotovo sve vrste otpada pa se oblikuju staništa štakora, kukaca, štetočina i drugih životinja. To su dakle potencijalni prostori gdje se mogu proširiti i nastati razne zarazne bolesti, neugodni mirisi, uništiti se estetika te onečistiti podzemne i površinske vode. Deponijski plin može vrlo lako stvoriti i eksplozivne smjese poput metana, a ugljični dioksid je jedan od tzv. stakleničkih plinova. Plin sa smetlišta spriječava ozelenjivanje prostora, jer biljkama oduzima kisik i drugo. Svjesne tih posljedica, mnoge su zemlje, a naročito one razvijene, pristupile gradnji uređenijih odlagališta otpada, sanitarnih deponija, odnosno sanitarnih deponija ili trajnih odlagališta otpada. Otpad je moguće i termički obraditi, odnosno spaliti, čime se jedno višestruko smanjuje potreba za novim deponijskim prostorom. Termičkom obradom koriste se i energetske vrijednosti otpada pri čemu je veoma važno da ta postrojenja budu opremljena velikim i složenim postrojenjima za čišćenje dimnih plinova te da se pruži nadzor postrojenja. Pri svim tim postupcima nužno se treba pridržavati svih mjera i postupaka kojima nećemo dovesti u opasnost ljudsko, životinjsko, biljno zdravlje te zdravlje okoliša. Treba izvršiti sve potrebne stručne predradnje da ne nastanu eksplozije, požari, buka, neugodni i otvorni mirisi itd.²⁶

²⁴ <http://www.mzoip.hr/hr/otpad/odrzivo-gospodarenje-otpadom.html>, preuzeto 22.5.2018.

²⁵ Udovičić, B.: Čovjek i okoliš, Kigen, Zagreb 2009., str. 102

²⁶ Bilen, M. : Turizam i okoliš, Mikrorad, Zagreb 2011., str.176.

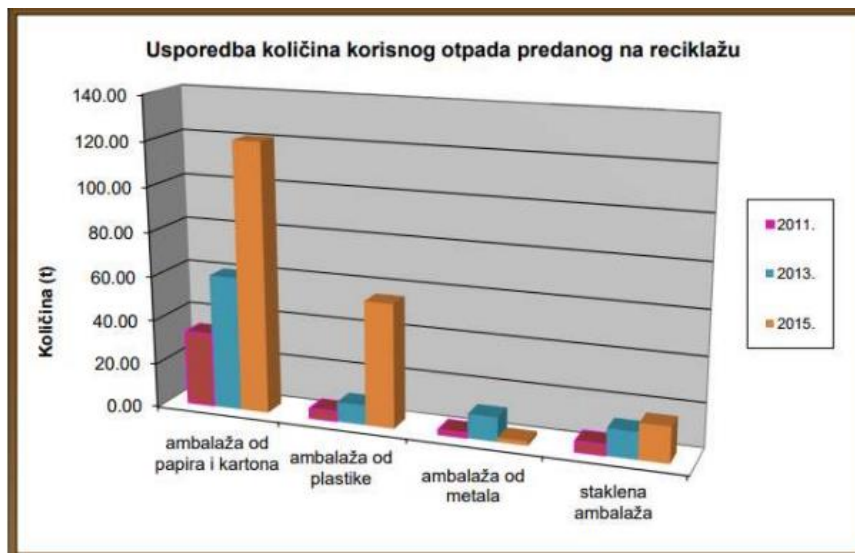
3.7. Otpad u turizmu

Činjenica je da turisti godišnje prouzrokuju oko 100.000 tona raznog otpada, a adekvatno zbrinjavanje tog otpada u Hrvatskoj jedan je od važnih faktora daljnjeg razvoja turizma. Glavni uzročnici stvaranja otpada u turizmu nastaju kod smještaja i opskrbe, velikih manifestacija, u proizvodnji sportskorekreacijskih rekvizita i drugih sportskih potrepština, u aktivnostima i djelovanju turoperatora i rada zrakoplovnih kompanija. Kada se analizira stvaranje otpada pri smještaju i prehrani turista, onda se govori o otpadu koji se stvara u smještajnim objektima poput restorana, hotela, privatnog smještaja i drugim kapacitetima takve ili slične svrhe. U hotelima je to npr., otpad koji se stvara u kuhinji (ambalaža, limenke, staklo, ostaci jela i kuhanja...), u hotelskih sobama (ostaci korištenog sapuna i drugih higijenskih proizvoda) i u uredima. Računa se da turist za vrijeme od dva tjedna boravka u nekom od receptivnih kapaciteta potroši oko 700 litara vode. No, te su otpadne vode pune fekalija, raznih deterdženata, kemikalijama, a ulijevaju se u rijeke, jezera i mora. Problem je to što veći broj turističkih objekata i naselja nema riješenu adekvatnu odvodnju otpadnih voda, pa je kakvoća vode za kupanje, sunčanje uz tako onečišćene plaže i uživanje i estetsko doživljavanje mediteranskog ili nekog drugog okruženja, neugodno. Ne treba zanemariti ni onečišćenje otpadnim vodama i različitim vrstama smeća s golemih kruzera ili manjih plovila, koji prema procjenama stručnjaka proizvode oko 25% otpada cijele svjetske trgovačke flote. Tako se samo iz splitske ACI marine svaki dan u sezoni odveze oko 10 kubika smeća. Ovdje su i razne kreme i ulja za sunčanje koje utječu na kvalitetu mora i života morske flore i faune. Velike manifestacije sportskog ili zabavnog karaktera spadaju među najveće onečišćivače, posebno limenke raznih napitaka, papir, ostaci hrane i drugo. Struktura otpada ovisi o vrsti i karakteru priredbe te broju sudionika. Sportske potrepštine poseban su problem, budući da se gotovo svake godine mijenjaju što zbog novih tehnologija, novih sportskorekreacijskih aktivnosti, drugačijeg dizajna, materijala itd. Osim toga, svake godine turisti, posebno mlađi, mijenjaju svoje motive i kretanja pa mijenjaju i sredstva. Turoperatora najveći dio otpada stvaraju produkcijom kataloga i drugih promocijskih materijala, a kod zrakoplovnih kompanija otpad nastaje uglavnom zbog opskrbe putnika hranom i pićem te novinama i časopisima.²⁷ Zbrinjavanje otpada posebno je velik problem u krajevima i zemljama gdje ne postoji organizirano zbrinjavanje, pa se godinama nagomilaju količine raznog otpada. Jedna skupina alpinista prilikom uspona na Mt. Everest 2000.godine uklonila je 632 boce za kisik, 435

²⁷ Ibidem, str. 179

spremnika za plin, preko 1000 baterija te nekoliko stotina kilograma nekog drugog otpada. Nevjerojatne količine otpada nalaze se u jezerima, rijekama, posebno u nerazvijenim zemljama gdje, osim niske ekološke svijesti, nema potrebnih sredstava za zbrinjavanje otpada izgradnjom spalionica, smetlišta ili reciklažom kako se njegovim odlaganjem ne bi zagađivao okoliš.²⁸

Grafikon 1 – Udio odvojeno prikupljenog otpada kroz godine, Novi Vinodolski

Izvor: <http://www.novi-vinodolski.hr/wp-content/uploads/2018/02/Nacrt-PGO-Grad-Novi-Vinodolski.pdf> (3.9.2018.)

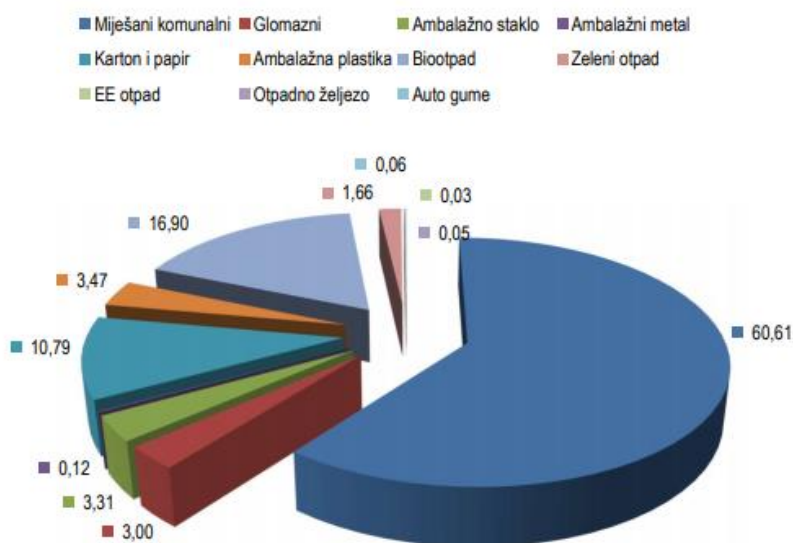
Otpad u moru - plastika koju čine: ribarske mreže s brodova, otpad s teretnih brodova, otpad s brodova za krstarenje, otpad s plaža, otpad iz industrije, odlagališta otpada i dr., zatim: postojani toksini (PCB, teški metali), sedimenti i razne hranjive tvari.

Posljedice neodgovornog odlaganja otpada:

- ✚ Morski organizmi se hrane ili zapliću u plastiku;
- ✚ Morski organizmi truju se i ugibaju;
- ✚ Uništavaju se staništa te smanjuje fotosinteza;
- ✚ Raspad algi čijim raspadanjem se troši kisik;
- ✚ Nove bolesti uslijed trovanja i raspada otrovnih materija;
- ✚ Ugrožavanje biološke raznolikosti;
- ✚ Vizualno i estetsko uništavanje okoliša.

²⁸ Ibidem, str. 180

Grafikon 2- Postotni udjeli pojedinih vrsta otpada

Izvor: <http://www.novi-vinodolski.hr/wp-content/uploads/2018/02/Nacrt-PGO-Grad-Novi-Vinodolski.pdf> (3.9.2018.)

3.8. Masovni turizam

Iako je danas masovni turizam postao prvorazredna gospodarska kategorija i velik priljev novaca, ne smije se zanemariti njegov negativan karakter i utjecaj na okoliš. Ovdje se ubrajaju primjerice sezonalnost, prostorna koncentracija i distribucija turizma, koja su samo neka od njegovih temeljenih kriznih obilježja. Forsirani turistički razvoj radi postizanja što većih ekonomskih rezultata, što je bilo temeljno obilježje u fazi uspona masovnog turizma, sve se negativnije odražava na njegovom društvenom, sociološkom, kulturnom i prostorno-ekološkom planu. Masovni oblici turizma, osobito kupališni, boravišni, auto-kamping, zimski, planinski te drugi njegovi oblici i vrste, za razliku od većeg dijela selektivnih vrsta, štetno utječu na prirodnu, radnu i životnu sredinu receptivnog kraja.²⁹

Intenzitet turističke dokolice sve češće uvjetuje fizičkoprostorno-geografsku limitaciju pojedinog lokaliteta, plaže, kampa, hotelskog ili drugog kapaciteta ili odredišta, uvjetovano nekontroliranim razvojem. Turistički razvoj potaknuo je demografsku napućenost te vrši udarac na prostor. Suvremeni turizam masovne prirode sve više zagađuje prirodni i

²⁹ Jadrešić, V.: Janusovo lice turizma, Plejada, Zagreb 2010., str. 145

antropogeni te životni ambijent, ponekad i do 50 posto ukupnog zagađivanja. Negativan ekološki utjecaj na prostor, potaknut različitim oblicima utjecaja i djelovanja na kopno, zrak i vodu dramatično se povećavaju. Svijet je došao u stanje da se ekološka ugroženost mjeri s nedaćama poput gladi, ratovima, inflacijom. Potrebna je prirodna ravnoteža, no ugrožava se čovjekova sredina te ukupan socijalni i ekonomski razvoj.³⁰

Sva apsurdnost stvarnog stanja turističke izgradnje najbolje prikazuje primjer umjetnih otoka u Perzijskom zaljevu koji se mogu vidjeti golim okom i s Mjeseca. Riječ je o nizu otoka-palmi u Dubaiju za čiju se izgradnju za svaki od tri otoka treba nasipati 7 milijuna kubika kamena iz 16 različitih kamenoloma. Preko svega nasipati će se 18 milijuna kubika pijeska. Takav otok na sebi ima maksimalno 2400 apartmana, stotine vila i pedesetak luksuznih hotela. Sve građevine izvedee su u 48 arhitektonskih stilova, a u vrtovima kuća, restorana, spa-centara i parkova s kino dvoranama posađeno je 12.000 palmi.³¹ Sadašnji snažan i turbulentan sveukupan razvoj čovječanstva temeljno ugoržava zakon prirodnog i društvenog čovjeka, te se mogu lako ostvariti predviđanja ekologa i futurologa da će naš planet ekološki preživjeti još samo stotinu godina, ukoliko se ne popravi stanje. Još jedan od problema masovnog turizma i okoliša jest betonizacija i apartmanizacija. One su u turizmu sve učestalije pojave na koje se može utjecati sustavno, planski, u umreženom i odgovornom te demokratskom društvu koje će donosti odluke za sveopće dobro. Međutim, prekomjerna i štetna betonizacija i apartmanizacija u ambijentu pučke i kamene arhitekture zbog svoje učestalosti i jeftinoće tehnološke izvedivosti, opasno i definitivno prijeti devastaciji i turistifikaciji prirode, prostora i graditeljskih ciljeva.³²

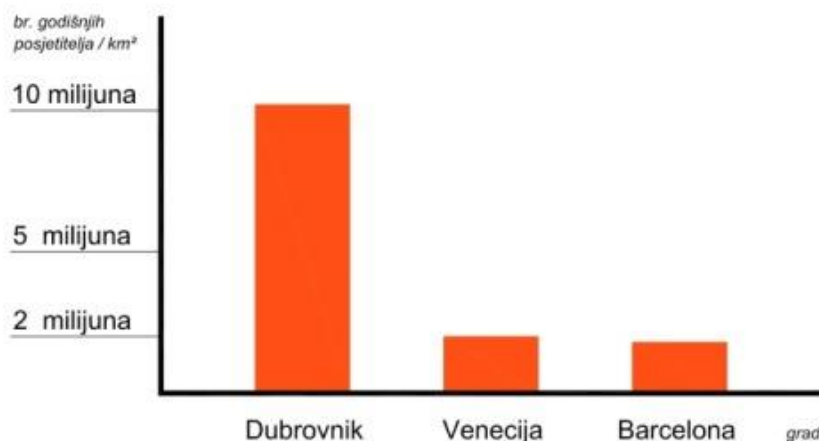
³⁰ Ibidem, str. 146

³¹ Turato, I.: Planetarna nemoć arhitektonske struke, Novi list, 5.lipnja 2005.

³² Jadrešić, V.: Janusovo lice turizma, Plejada, Zagreb 2010., str. 156

Grafikon 3 – Broj posjetitelja na povijesnu jezgru

UTJECAJ BROJA POSJETITELJA NA POVIJESNU JEZGRU
USPOREDBA: DUBROVNIK, VENECIJA, BARCELONA

grad	br. godišnjih posjetitelja*	povijesna jezgra km ²	godišnji posjetitelji / km ²
Dubrovnik	2,100,000	0,18	11,666,666
Venecija	22,000,000	11,0	2,000,000
Barcelona	7,800,000	4,37	1,784,897

*uključeni posjetitelji s kružnih putovanja

broj posjetitelja se odnosi na metropolitansko područje (Venecija, Barcelona)
odnosno područje županije (Dubrovnik)

PLACA - KOLEKTIV ZA ISTRAŽIVANJA O PROSTORU

Izvor: <http://pogledaj.to/arhitektura/prebukirani-grad-2/> (17.9.2018.)

Ovakvo djelovanje masovnosti za vrijeme vrhunca turističke sezone dovode do prostorne i infrastrukturne preopterećenosti kad simultani broj posjetitelja unutar povijesne jezgre onemogućava slobodno kretanje i ispunjavanje osnovnih sigurnosnih i higijenskih uvjeta.³³

³³ <http://pogledaj.to/arhitektura/prebukirani-grad-2/> , 17.9.2018.

4. ODRŽIVO GOSPODARENJE OTPADOM NA OTOCIMA - PRIMJER OTOKA KRKA

4.1. Otok Krk

Otok Krk nalazi se Primorsko-goranskoj županiji te uz površinu od 405,78 km², uz susjedni otok Cres, glasi najvećim hrvatskim otokom. Smjestio se u Kvarnerskom zaljevu i najsjeverniji je otok u Jadranskom moru. Na otoku se nalazi 7 općina: Omišalj, Dobrinj, Malinska, Vrbnik, Krk, Baška i Punat; a sveukupno je naseljeno 66 mjesta od kojih je najveće i administrativno središte, grad Krk. Na otoku, po zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 19 286 stanovnika. Otok Krk nalazi se na veoma povoljnom zemljopisnom položaju. Povezan je mostom sa kopnenim djelom Hrvatske te se nalazi u blizini grada i luke Rijeka. U Omišlju, na otoku Krku, se također nalazi i riječki aerodrom. Otok je trajektnim linijama povezan sa susjednim otocima, Cresom i Rabom. Krkom vlada mediteranska klima što znači da su ovdje ljeta vrlo topla s temperaturom oko 30°C, a zime blage iako se zna dogoditi i koja snježna zima. Temperatura mora ljeti dostiže i 25°C, a zimi se spusti na 10°C. Povoljan geografski položaj, blaga mediteranska klima te raznolikost prirodnih i kulturnih ljepota, još antici su ovom otoku odredili naziv "zlatni otok". Također, navedeni povoljni uvjeti rezultirali su time da je osnovna djelatnost na otoku Krku, kao i na većini hrvatskih otoka, turizam. Ovdje se turizam počeo razvijati još u 19. stoljeću kada su na otoku boravili prvi gosti iz Austrije, Češke, Slovačke, ali i domaći gosti. Od prvih dolazaka turista te otkrića potencijala za razvitak turizma, gotovo svaka aktivnost na otoku usmjerena je upravo ka toj djelatnosti. Svako mjesto ima izgrađenu infrastrukturu za prihvatanje gostiju te sadržaje da se ta ponuda upotpuni. Otok ima velik broj kampova, hotela, apartmana, a najveći broj privatnog smještaja u privatnim apartmanima, sobama i pansionima. Sve poznatiji i dostupniji tip smještaja na otoku su kuće za odmor i luksuzne vile. Vodi brigu o uređenju plaža, šetnica, smještaja, ugostiteljskih objekata, te je upravo zbog toga atraktivna i konkurentna destinacija. 14 plaža na otoku ima plavu zastavu koja označava čisto more i obalu, visoku kvalitetu usluge te ima pravila za očuvanje čistoće plaže i mora. Na danima turizma, grad Krk osvojio je nagradu Turistički cvijet kao najbolje jadransko turističko mjesto sa više od 10 000 ležaja, što je veliko priznanje svim turističkim djelatnicima i dobroj organizaciji destinacije.³⁴

³⁴ http://www.krk.hr/otok_krk , preuzeto 18.8.2018.

4.2. Otok Krk – održivi razvoj i odgovorni turizam

Zaštita okoliša je među najvažnijim ciljevima razvoja turističkog sektora Hrvatske, jer je čist i očuvan okoliš najvredniji resurs hrvatskog turizma.³⁵ Sintagma "održivi razvoj" nastala je osamdesetih godina 20. Stoljeća kad se počelo uviđati da je nemoguće na svjetskoj razini ostvariti zdravo društvo s naprednim gospodarstvom uz veliku količinu onečišćenja u okolišu i siromaštva. Održivi razvoj može se definirati kao uravnotežen gospodarski razvoj, tj. pozitivna društveno-gospodarska promjena koja zadovoljava potrebe živuće populacije na Zemlji, no ne ugrožava mogućnost budućim naraštajima da oni zadovolje svoje.³⁶ Za održivi je razvoj važno imati razvijenu ekološku svijest te potkrijepiti to dijelima, što onda donosi i odgovorni turizam. Krk je danas hrvatski vođa u obnovljivoj energiji, u odvajanju i zbrinjavanju otpada. Cijeli otok odvaja čak 50 posto svog otpada što već zadovoljava cilj Europske unije za 2020. godinu, a u prosincu prošle godine taj broj se popeo na 60 posto. Na razini Hrvatske se prosječno odvaja i reciklira oko 15 posto komunalnog otpada, a Zagreb odvaja jedan posto, i po tome je jedna od najgorih prijestolnica u Europi. Cilj otoka Krka je do 2020. godine odvajati 80 posto otpada, a do 2030. godine ostvariti i punu energetske neovisnost otoka, čime bi Krk postao prvi energetske neovisan otok u ovom dijelu svijeta.³⁷

Slika 4 – Otok Krk

Izvor: http://www.krk.hr/otok_krk/mjesta/krk (20.8.2018.)

³⁵ Cetinski, V.:Gospodarstvo i okoliš, Zagreb 1994., str. 176

³⁶ Fanuko, N.: Ekologija, Veleučilište u Rijeci, Poreč-Rijeka 2005., str. 103

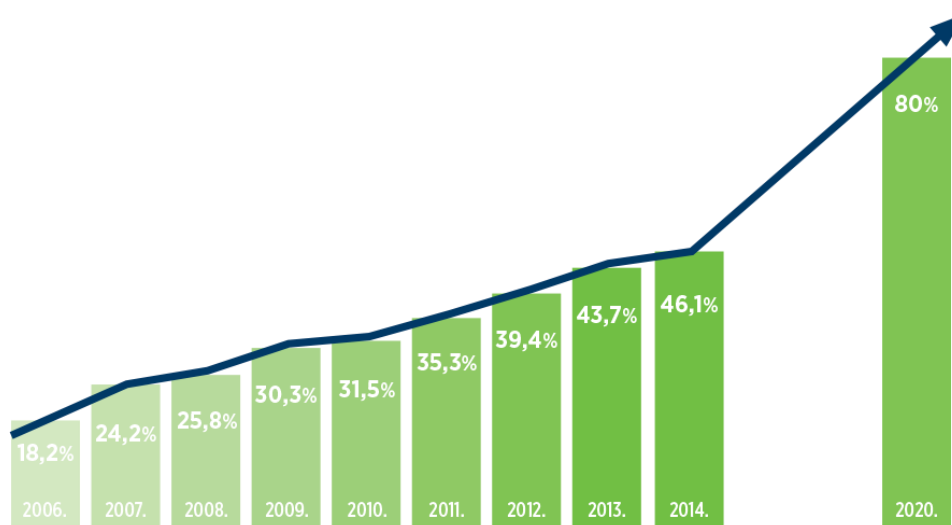
³⁷ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=5784&pregled=1&gadatum=08.05.2017%2009:50:09>, preuzeto 18.8.2018.

4.3. Otok Krk – kako treba gospodariti otpadom

Da bi postigao održivi razvoj, otok Krk želi prvenstveno ostvariti potpunu energetska neovisnost koristeći obnovljive izvore energije. Ipak, otpad je u turizmu neizbježna stavka te kad more nije onečišćeno industrijom, plaža i obala su zatrpani otpadom. Budući da se najveći dio otpada može reciklirati, kao i to da mnogi gosti dolaze iz zemalja gdje je recikliranje ranije usvojena navika i obaveza, na Krku se već prije deset godina krenulo s odvojenim prikupljanjem otpada. Postizanje tih ciljeva je složeno jer, da bi se ostvarili, treba sudjelovati svaki pojedinac, stoga se provodila sustavna edukacija bazirana na informiranju stanovništva. Dok se u većini hrvatskih gradova i općina koje nisu razvile primarno odvajanje i potrebnu infrastrukturu biorazgradivi otpad odbacuje, na Krku se proizvodi koristan kompost koji pomaže u održavanju zelenih površina vraćajući u prirodu ono što je sama stvorila. Sustav primarnog razdvajanja se unapređuje i jasnije određuje odgovornost za zaštitu okoliša. Primjerice, na terenu su distributeri koji dijele posude za novi sustav odvojenog prikupljanja otpada – od vrata do vrata. Osim što svatko dobije kantu, provodi se i edukacija o sustavi, te je postavljena i web stranica i aktivno se vode društvene mreže. Stanovnici imaju mogućnost početi koristiti kućne kante za bio otpad i za miješani komunalni otpad, dok su kante za odlaganje plastike, metala, stakla, i papira i dalje na ulicama, a za krupni, glomazni, problematični i opasni otpad svima su na raspolaganju reciklažna dvorišta. Novi će izazov biti edukacija turističkih djelatnika, prvenstveno iznajmljivača i recepcionera, te učinkovitija komunikacija i postizanje dogovora s onima koji su nosioci otočkog turizma.³⁸

³⁸ <http://www.ekootokkrk.hr/blog/odrzivi-turizam-i-otok-krk>, preuzeto 18.8.2018.

Grafikon 4 - Udio odvojeno prikupljenog otpada kroz godine na otoku Krku

Izvor: <http://www.ekootokkrk.hr/sustav-prikupljanja-otpada-od-vrata-do-vrata> (2.9.2018.)

4.4. Ponikve otok Krk d.o.o.

Njegujući održivi razvoj i odgovorni turizam, otok Krk često uvodi novitete i načine kako da to što bolje i učinkovito izvede. U lipnju 2005.godine na otoku Krku uveden je ekološki zasnovan sustav zbrinjavanja komunalnog otpada, popularno nazvan Eko otok Krk. On predstavlja cjelovit model zbrinjavanja otpada, prvi takav u Hrvatskoj, a omogućava zbrinjavanje svih vrsta otpada. Za funkcioniranje sustava na otoku Krku je raspodijeljeno 8000 spremnika na 1500 mjesta, kućni otpad se odvojeno prikuplja u pet spremnika (biootpad, papir, PET, staklo...). Otok ima i sedam posebnih sabirnih mjesta (Omišalj, Malinska, Krk, Punat, Baška, Vrbnik, Dobrinj) na kojima građani besplatno odlažu glomazni kućni otpad, stari namještaj, bijelu tehniku i opasni otpad. Otkupljuje se i ambalaža za koju im se isplaćuje naknada od 0,50 kn po komadu. Na otoku se na godini prikupi oko 18 000 tona komunalnoga otpada, a od čega se 11 000 tona prikupi tijekom četiriju ljetnih mjeseci. Cilj im je svake godine povećati udio razvrstanog otpada za 2-3 posto. Veliki značaj daje se promociji otoka i edukaciji, te zbog toga se šalju info materijali korisnicima uz račune, daruje kompost korisnicima, organiziraju edukativne radionice i posjeti reciklažnim dvorištima itd.

Slika 5 – Ponikve otok Krk d.o.o.

Izvor: http://www.udruga-stanara.hr/hr/ponikve_eko_otok_krk/1142/284 (30.8.2018.)

4.5. Elaborat gospodarenja otpadom

Opći uvjeti za gospodarenje otpadom na otoku Krku, sukladno Pravilniku o gospodarenju otpadom su sljedeći:

1. Onemogućeno istjecanje oborinske vode koja je došla u doticaj s otpadom na tlo, u vode, podzemne vode i more.
2. Onemogućeno raznošenje otpada u okolišu, odnosno da je onemogućeno njegovo razlijevanje i/ili ispuštanje u okoliš.
3. Podna površina građevine otporna na djelovanje otpada.
4. Neovlaštenim osobama onemogućen pristup otpadu.
5. Građevina mora biti opremljena uređajima, opremom i sredstvima za dojavu i gašenje požara.
6. Na mjestu obavljanja tehnološkog procesa postaviti upute za rad na vidljivom i pristupačnom mjestu.
7. Mjesto obavljanja tehnološkog procesa opremljeno rasvjetom.
8. Građevinu označiti sukladno Pravilniku o gospodarenju otpadom (NN 23/14, 51/14).

9. Omogućiti nesmetan pristup vozilima.

10. Opremiti građevinu opremom i sredstvima za čišćenje rasutog i razlivenog otpada ovisno o kemijskim i fizikalnim svojstvima otpada.

11. Natkriti građevinu ako gospodarenje otpadom uključuje gospodarenje opasnim otpadom.

12. Onemogućiti dotok oborinskih voda na otpad ako gospodarenje otpadom uključuje gospodarenje opasnim otpadom.

Posebni uvjeti sukladno Pravilniku o gospodarenju otpadom (NN 23/14, 51/14), su sljedeći:

I. Za postupke gospodarenja otpadom uključene u djelatnost sakupljanja otpada, posebni uvjet je upis u Očevidnik prijevoznika otpada, II. Za postupke gospodarenja otpadom uključene u djelatnost oporabe, zbrinjavanja i druge obrade otpada posebni uvjet je raspolaganje uređajima, odnosno opremom za obradu otpada, III. Za tehnološki proces prikupljanja otpada posebni uvjeti su:

1) Otpad se mora prikupljati vozilom koje je opremljeno s opremom koja onemogućava rasipanje, prolijevanje, odnosno ispuštanje otpada te širenje prašine i neugodnih mirisa.

2) Vozilo kojim se obavlja prikupljanje otpada može biti opremljeno opremom kojom se smanjuje volumen otpada pri čemu se ne mijenja masa i vrsta otpad.

3) Za prikupljanje opasnog otpada u pogledu uvjeta opremljenosti i označavanja vozila, ukoliko opasni otpad odgovara definiciji opasnih tvari sukladno Zakonu o prijevozu opasnih tvari, tada se pri prijevozu na odgovarajući način primjenjuju i odredbe Zakona o prijevozu opasnih tvari.

IV. Za tehnološki proces prihvata otpada posebni uvjeti su:

1) Tehnološki proces prihvata otpada uključuje provjeru dokumentacije o otpadu, vizualni pregled otpada kojeg se preuzima te poduzimanje ostalih mjera sukladno Elaboratu.

2) Provjerom dokumentacije o otpadu mora se utvrditi cjelovitost i ispravnost propisane prateće dokumentacije otpada kojeg se preuzima.

3) Vizualnim pregledom otpada utvrđuje se da otpad koji se preuzima odgovara pratećoj dokumentaciji.

OPIS METODE OBAVLJANJA TEHNOLOŠKIH PROCESA:

Prikupljanje otpada Tvrtka Ponikve eko otok Krk d.o.o. prikuplja sortirani ambalažni otpad od Prodavatelja s područja čitavog otoka Krka. Ambalažni otpad koji se prikuplja od prodavatelja je već sortiran prema osnovnoj klasifikaciji te zapakiran u namjenske vreće Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Prikupljanje i prijevoz sortiranog ambalažnog otpada obavlja se vlastitim prijevoznim sredstvima. Vozila koja prevoze otpad opremljena su na način da je spriječeno rasipanje odnosno ispuštanje otpada. Prilikom preuzimanja sortiranog ambalažnog otpada angažirani djelatnik tvrtke Ponikve eko otok Krk d.o.o. obavlja vizualnu kontrolu otpada koji se preuzima te utvrđuje da otpad koji se preuzima odgovara pratećoj dokumentaciji - provjerava točnost podataka u izrađenom Pratećem listu. Prikupljanje i prijevoz sortiranog ambalažnog otpada od prodavatelja odvija se na poziv. Ovisno o količini preuzetog ambalažnog otpada, odnosno zapunjenosti transportnog sredstva, ambalažni se otpad vozi izravno u prostor ovlaštenog koncesionara ili na privremeno skladištenje na lokaciji gospodarenja otpadom tvrtke Ponikve eko otok Krk d.o.o. Prihvat otpada Ukoliko se prikupljeni sortirani ambalažni otpad ne vozi izravno ovlaštenom koncesionaru, isti se doprema na privremeno skladištenje na lokaciji gospodarenja otpadom tvrtke Ponikve eko otok Krk d.o.o. Prijem otpada se provodi na portirnici s kolnom elektronskom vagom gdje se evidentira sljedeće: – registraciju vozila; – datum i vrijeme dolaska vozila; – težinu vozila vaganjem. Nakon provjere dokumentacije, vozilo s otpadom se upućuje do hale u kojoj će se otpad privremeno skladištiti do predaje ovlaštenom koncesionaru.³⁹

³⁹ <https://www2.pgz.hr/doc/graditeljstvo/dozvole-otpad/ponikve-krk/2015-03-elaborat.pdf> (29.8.2018.)

5. SWOT ANALIZA

Za analizu vanjskog okruženja i unutarnje sredine, najčešće se koristi **SWOT** analiza. Ova analiza sastoji se od istraživanja te određivanja S-strengths (snaga), W-weaknesses (slabosti), O-opportunities (prilika) i T-threats (prijetnji) nekog predmeta istraživanja. U nastavku će se odrediti vrline, mane, mogućnosti i prijetnje utjecaja turizma na okoliš.

Tablica 2 – SWOT analiza utjecaja turizma na okoliš

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarski napredak • Društveni napredak • Očuvanje zaštićenih područja • Očuvanje povijesnih lokacija i vrijednosti • Poboljšanje infrastrukture • Unapređenje okoliša 	<ul style="list-style-type: none"> • Buka • Onečišćenje šuma • Onečišćenje zraka • Onečišćenje voda • Prenapučenost • Pretjerano iskorištavanje prostora • Oštećenje spomenika prirode • Oštećenje povijesnih i arheoloških lokaliteta • Iskorištavanje zemlje
Mogućnosti	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje strožih pravila brige o okolišu • Veći broj odlagališta za otpad (kontejneri, kante za smeće) • Poticanje ljudi na reciklažu i odvajanje otpada • "Zeleni" hoteli • Eko turizam • Održivi turizam • Veće kazne za nebrigu o okolišu • Kontrolirani rast i razvoj turizma 	<ul style="list-style-type: none"> • Masovnost • Gubitak autentičnosti krajolika • Uništenje prirodnih ljepota • Vizualno zagađenje okoliša • Smanjenje turista radi nedovoljne brige lokalne zajednice o okolišu • Nedovoljna financijska sredstva za obnavljanje učinjene štete

Izvor: Izrada autora

Prethodna tablica koja sadrži SWOT analizu odnosa turizma i okoliša može se sa sigurnošću reći da turizam za okoliš donosi brojne prednosti i prilike, ali također i neke slabosti i prijetnje koje se moraju dovesti na kraj kako se nebi oštetila niti jedna strana.

6. ZAKLJUČAK

Iz svih prikupljenih podataka, obavljenih analiza te provedenih istraživanja može se zaključiti kako će turizam i okoliš uvijek utjecati jedno na drugo i biti povezani.

Turizam kao najbrže rastuća industrijska grana još će dugo godina biti u okruženju, sve će se više i brže razvijati, donositi nove vrste i oblike turizma i djelatnosti te tako i utjecati na svijet. Razvoj tehnologije, društvenih mreža te interneta, turizmu daje priliku da postane vodeća svjetska djelatnost.

Okoliš kao glavni resurs ove djelatnosti je zbog takvog razvoja turizma područje koje na svojoj koži najviše osjeća posljedice ubrzanog razvoja. Turizam ima izuzetno veliki značaj u nacionalnom gospodarstvu, te samim time utjecaj ovog sektora na okoliš je važan. Turističke djelatnosti izravno utječu na okoliš. Iako se čini da uništava okoliš, turizam ima priliku uravnotežiti svoj utjecaj na njega ukoliko se drži nekih odluka.

Prirodni resursi poput vode, zraka, šuma bi se trebali više njegovati i štititi. Kako bi se zaštitili, trebaju se uvesti više odlagališta za otpad, poticati reciklaža, poticati drugi oblici prometa osim automobilske da bi se očuvao zrak, razmotriti utjecaj brodova i kruzera na mora te pronaći alternativu ili rješenje da se smanji izljev štetnih kemikalija u more.

Masovni turizam treba se zamjeniti nekim drugim vrstama turizma. Ako se previše ljudi fokusira samo na sunce i more, što je dugogodišnji magnet za turiste te uzrokuje prenapučenost što se tiče ljudi i izgradnje, masovnost će polako uništavati ta područja. Istraživanjem tržišta, jačom ponudom te kreiranjem novih i poticanjem postojećih specifičnih vrsta turizma, masovnost se može u velikom broju smanjiti.

Održivi turizam je veliki korak za dugoročno očuvanje i unapređenje okoliša. On se bazira na očuvanju kulture, prirode, ljepota i vrijednosti destinacija za buduće generacije. To znači da društvo treba pametno raspolagati turističkim resursima te truditi se očuvati prirodne vrijednosti, kulturni integritet i biološku raznolikost. Destinacije trebaju dugoročno planirati razvoj turizma na svom području te usklađivati svoje sadržaje. Edukacija za poslenika je uvjet bez kojeg se ne može dalje razvijati kvalitetan i odgovoran pristup zaštiti okoliša. Turisti su svjesni kvalitete okoliša u kojem borave i svakako će se uz adekvatnu ponudu i edukaciju uključiti u aktivnosti u cilju očuvanja okoliša.

8. LITERATURA

Knjige:

1. Hansruedi, M. (2004.) „Turizam i ekologija“, Masmedia, Zagreb
2. Udovičić, B. (2009.) „Čovjek i okoliš“, Kigen, Zagreb
3. Vukonić, B. (2010.) „Turizam budućnost mnogih iluzija“, Visoka poslovna škola Utilus Plejada, Zagreb
4. Alfier, D.: Turizam - izbor radova, Institut za turizam, Zagreb, 1994. str. 169
5. Horak, S. (1994.) „Izazov budućnosti turizma“, Prema održivom razvitku turizma u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb
6. Cetinski, V. (1994.) „Gospodarstvo i okoliš“, Prema održivom razvitku turizma u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb
7. Fanuko, N.(2005.) „Ekologija“, Veleučilište u Rijeci, Poreč-Rijeka
8. Miljenko, B. (2011.) „Turizam i okoliš“, Mikrorad, Zagreb
9. Jadrešić, V.(2010.) „Janusovo lice turizma“, Plejada, Zagreb

Novinski članci:

1. Turato, I. (2005.), „Planetarna nemoć arhitektonske struke“, Novi list

Internetski izvori:

1. Državni zavod za statistiku (2016.), „Investicije u zaštitu okoliša u 2016.“ dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/06-01-04_01_2017.htm (20.8.2018.)
2. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61548> (16.8.2018.)
3. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, dostupno na: <http://www.mzoip.hr/hr/otpad/odrzivo-gospodarenje-otpadom.html> (22.5.2018)
4. Zlatni otok Krk, dostupno na: http://www.krk.hr/otok_krk (18.8.2018.)

5. Održivi turizam Hrvatske, dostupno na :

<http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=5784&pregled=1&gadatum=08.05.2017%2009:50:09> (18.8.2018.)

6. Ponikve Krk, dostupno na: <http://www.ekootokkrk.hr/blog/odrzivi-turizam-i-otok-krk> (18.8.2018.)

7. Cvjetičanin, M. (2015.), „Elaborat gospodarenja otpadom Ponikve Eko Otok Krk d.o.o. “, dostupno na: <https://www2.pgz.hr/doc/graditeljstvo/dozvole-otpad/ponikve-krk/2015-03-elaborat.pdf> (29.8.2018.)

9. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Popis slika:

Slika 1 – Istarski krajolik **Error! Bookmark not defined.**3

Izvor: <https://yachtscroatia.hr/istra/istra-00/>

Slika 2 – Gužve u Hrvatskoj tijekom sezone **Error! Bookmark not defined.**7

Izvor: <https://mint.gov.hr/vijesti/raste-promet-na-autocestama/3694>

Slika 3 – Otapanje ledenjaka 18

Izvor: <https://net.hr/danas/znanost/posljedice-koje-nitko-nije-ocekivao-topljenje-ledenjaka-usporava-vrtnju-zemlje/>

Slika 4 – Otok Krk.....

Error! Bookmark not defined.7

Izvor: http://www.krk.hr/otok_krk/mjesta/krk

Slika 5 – Ponikve otok Krk d.o.o 30

Izvor: http://www.udruga-stanara.hr/hr/ponikve_eko_otok_krk/1142/284

Popis tablica:

Tablica 1 – Investicije u zaštitu okoliša u 2016. 12

Izvor: <https://www.dzs.hr/>

Tablica 2 – SWOT analiza utjecaja turizma na okoliš 33

Popis grafikona:

Grafikon 1 – Udio odvojeno prikupljenog otpda kroz godine, Novi Vinodolski **Error! Bookmark not defined.**2

Izvor: <http://www.novi-vinodolski.hr/wp-content/uploads/2018/02/Nacrt-PGO-Grad-Novi-Vinodolski.pdf>

Grafikon 2- Postotni udjeli pojedinih vrsta otpada.....
....233

Izvor: <http://www.novi-vinodolski.hr/wp-content/uploads/2018/02/Nacrt-PGO-Grad-Novi-Vinodolski.pdf>

Grafikon 3 – Broj posjetitelja na povijesnu jezgru..... 255

Izvor: <http://pogledaj.to/arhitektura/prebukirani-grad-2/>

Grafikon 4 - Udio odvojeno prikupljenog otpada kroz godine na otoku Krku 29

Izvor: <http://www.ekootokkrk.hr/sustav-prikupljanja-otpada-od-vrata-do-vrata>

10. PRILOZI

Prilog 1 – Plastika u Jadranskom moru

Izvor: <https://www.express.hr/galerije/galerija-8784/?page=6>

Prilog 2 – Zagađena voda Plitvičkih jezera

Izvor: <https://www.braniteljski-portal.com/sokantni-rezultati-analize-voda-na-plitvicama-nije-za-koristenje-ne-smije-se-piti-ni-stavljati-na-rukevideo>